

'Kijk naar hen die God aan jou heeft toevertrouwd, als zijn eigen kinderen.' Jean-Baptiste de la Salle (1651-1719)

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

Schriftlezing Oude Testament: Deuteronomium 31, 9-13

Schriftlezing Brieven: 1 Petrus 2, 1-5

Schriftlezing Evangelie: Marcus 10, 13-16

Inleiding

Een week na Paasfeest trokken de pas gedoopten in de vroege kerk hun witte kleding uit en hervatten zij hun gewone leven. Lange tijd hadden zij vol verwachting toegeleefd naar het hoogtepunt en in de nacht van Pasen waren zij gedoopt. Nu kwam het erop aan. Wij weten dat het leven hard kan zijn en niet iedereen is daartegen bestand. Jean-Baptiste de la Salle (1651-1719) weigerde armen simpelweg als armen te zien. Hij geloofde dat ieder kind van God, ook het kansloze, geholpen moest worden zich te ontwikkelen. Zijn feestdag is 7 april. Zijn levensmotto was: 'Kijk naar hen die God aan jou heeft toevertrouwd, als zijn eigen kinderen'

Gemeente van Christus,

om wie gaat het wanneer Jezus kinderen zegent? Gaat het om de leerlingen? Zijn zij het die moeten leren dat alleen diegene die het Koninkrijk van God ontvangt als een kind het werkelijk kan binnengaan? Heeft de evangelist Marcus over de hoofden van de discipelen heen dan daarnaast wellicht ook de lezers, ook ons op het oog, wanneer hij de kinderen nadrukkelijk centraal plaatst? Is dit misschien de les die Marcus aan de hele kerk wil leren, waar mensen zich afvragen wie de belangrijkste is? Kortom kunnen de kinderen die Marcus ten tonele voert worden verstaan in beeldspraak voor de juiste houding van de gelovige?

Ongetwijfeld is het waar dat leerlingen van Jezus, toen en nu, zich aangesproken mogen voelen. In het verhaal spelen de discipelen een negatieve rol. Zij hebben iets te leren. Zij wilden ouders belemmeren hun kinderen bij Jezus te brengen, kennelijk omdat ze hogere belangen in gedachten hadden. Maar Jezus wond zich daarover op, ging tegen zijn leerlingen in en maakte ruimte voor de kinderen. Sterker nog, hij zette ze in het midden en zegende ze. De discipelen hebben erom gestreden wie de meeste was.¹ Maar Jezus zet het kind in het midden. Door de eenvoud, ontvankelijkheid en zuiverheid van het kind, gaat het ook symbolisch, de discipelen vóór bij de ontmoeting met God. Zo worden volwassenen aan het denken gezet, waar ergens, onder in hun wezen, zich het kind dat zij ten diepste zijn voor God, kan hebben verstopt.

Toch is dit meer dan een gelijkenis. Wanneer Jezus de kinderen zegent gaat het over méér dan een les voor de volwassenen. Het gaat vooral en echt en letterlijk om de kinderen zelf. Dat zijn de kinderen van alle tijden, telkens nieuwe, altijd jong en in ontwikkeling. Voor hen is die oude wereld altijd jong. Zij bestaan niet omwille van anderen, noch voor hun ouders, noch voor de maatschappij, noch voor de kerk. Zij bestaan niet met het doel om nuttig te zijn voor anderen. Zij zijn de toekomst niet van anderen. Zij leven nu. Zij zijn aan de beurt. Het is hun levenslente. In die zin vallen zij alleen maar samen met zichzelf. In die zin mogen wij ons kinderen voorstellen als bemind door God en zuivere dragers van Gods mensenliefde.² Waar wij voor te waken hebben is onze verloren idealen te projecteren in hen.³

Je ziet ze tegenwoordig niet meer zoveel, maar misschien had u vroeger als kind ook wel zo'n plaat van de zondagsschool op uw slaapkamertje met Jezus in het midden, omringd door kinderen van verschillende nationaliteiten. Er zijn allerlei versies van, vaak in een wat romantische, zoetige stijl die tegenwoordig over het algemeen niet meer zo wordt gewaardeerd. Toch heb ik er geen slechte herinnering aan. Ik vond het fijn om als jong kind voor het slapen gaan, nog even te kijken naar die vriendelijke Heer Jezus met al die verschillende kinderen om zich heen. Je kon je voorstellen dat je daar zelf ook tussen stond en je kon verbazen hoe verschillend kinderen uit al die verschillende landen van de wereld konden zijn en dat Jezus ze allemaal liefhad en precies gelijk behandelde. Als je daarnaar keek was het ook niet moeilijk om je voor te stellen dat er een Vader in de hemel was, die voor kinderen zorgde. Kunt u zich in die zin nog letterlijk herinneren hoe u ooit geloofde als een kind?

Regelmatig kom ik oude mensen tegen, vaak heel trouwe leden van de kerk, die een soms beetje verdrietig, maar soms ook wel opgelucht vertellen dat zij niet meer kunnen geloven zoals vroeger. Dat begrijp ik, geloof ik, wel en het is alleen maar begrijpelijk dat je veranderd bent.⁴ De schijnbare vanzelfsprekendheid is immers helemaal weg. We leven in een totaal andere tijd dan die waarin zij zijn opgegroeid. Misschien dat in hun jeugd nog werd gedacht dat het in die tijd precies zo kon gaan als Mozes voorschreef aan de

priesters. Ik bedoel de manier waarop Mozes het aan de priesters kon opdragen het hele volk bijeen te roepen en aan mannen, vrouwen, kinderen en vreemdelingen collectief de wet te laten voorlezen, zodat zij die zouden aanvaarden en daarnaar leven.

Ook hun kinderen, die nog van niets weten, moeten luisteren en leren om ontzag te tonen voor de Heer, uw God...⁵

Maar ach, misschien heeft het nooit zo letterlijk gefunctioneerd. Wie zal het zeggen. Vandaag weten we dit zeker: Zo functioneert het in onze cultuur niet. Op die manier nemen mensen niet meer collectief tot zich wat zij voor waar houden.

En toch gaat er een groot geheim schuil in de opdracht en worden wij uitgedaagd om dat geheim door te vertalen. In de Godsidee wordt respect voor het leven zelf benoemd. De leefregels aan de naam van deze God verbonden, staan symbool voor naastenliefde. Iedere generatie zal opnieuw te maken krijgen met de betekenis daarvan voor de wijze waarop zij met elkaar omgaan. Het is daarbij onvoorstelbaar belangrijk te letten op de situatie, ik bedoel de context waarin de mensen leven om wie het gaat, ik bedoel nu de kinderen. Waar hebben zij echt behoefte aan? Waarmee worden zij werkelijk geholpen? Als een voorbeeld in deze dienst mag van een man worden verteld die de liefde van Jezus voor kinderen in de eerste plaats letterlijk nam. Dat sprak in zijn tijd niet vanzelf.

In de eerste Petrusbrief wordt het Woord van God vergeleken met moedermelk. Deze tekst is vanouds verbonden geraakt met de eerste zondag na Pasen. Aan de in de Paasnacht gedoopten én de hele gemeente samen werd voorgehouden dat gelovigen om te groeien in Godsvertrouwen, zich konden spiegelen in pasgeboren baby's die niet aarzelen, maar van nature drinken. Het springende punt van de beeldspraak is dus niet dat er na die melk vast voedsel moet komen. Waar het om gaat is de gretigheid en het vaste vertrouwen deze melk nodig te hebben en het verlangen om zich te ontwikkelen.⁶

Jean-Baptist de la Salle (1651-1719) is voor de meeste protestanten geen bekende naam. Maar in de Rooms-katholieke wereld is zijn leven het toonbeeld van aandacht voor de ontwikkeling van kinderen en de naam De la Salle staat symbool voor Rooms-katholiek christelijk onderwijs. Hij werd in 1651 te Reims in Frankrijk geboren in een adellijke familie en was door zijn ouders bestemd voor een functie in de kerk. Aan geld was geen gebrek en Jean-Baptiste kreeg een voortreffelijke opleiding. Maar toen beide ouders kort na elkaar stierven moest hij op 21-jarige leeftijd ineens

zorg dragen voor zijn zes broers en zusters. Misschien dat daardoor al jong zijn interesse voor onderwijs werd gewekt. Hij raakte betrokken in verschillende organisaties die zich inzetten voor onderwijs onder arme kinderen in Reims. Dergelijke kinderen ontvingen in de 17^e eeuw vrijwel geen onderwijs. Zij hadden ook maar heel weinig kans hun lot te verbeteren. De meeste mensen geloofden in die tijd dat iedereen in de samenleving zijn plaats moest weten. Als je voor een dubbeltje geboren was, werd je nooit een kwartje. En zo hoorde dat ook, vond men, dat was het lot dat God je had toebedacht. Weinig mensen waren er die in sociale mobiliteit geloofden. Proberen hoger op te komen, was je reinste hoogmoed. De la Salle dacht daar heel anders over. In goed onderwijs zag hij de basis voor de hoop. Zich om kansarme kinderen te bekommeren achtte hij een opdracht van de Heer Jezus zelf.

De la Salle ontdekte dat er maar weinig leraren in Frankrijk waren die zelf een goede opleiding hadden gehad en die bereid waren zich voor arme kinderen in te zetten. Op hen richtte hij zich in de eerste plaats. Hij nodigde hen uit, eerst alleen om maaltijden in zijn huis te gebruiken, maar al gauw gaf hij zelf de leraren les en verleende hij aan een aantal van hen ook 's nachts onderdak in zijn eigen huis. Door zijn toedoen begonnen jongeren een roeping voor onderwijs te ervaren, in die tijd misschien nog wel bijzonderder dan in de onze. Na verloop van tijd was De la Salle niet meer te stoppen en wijdde hij zich helemaal aan onderwijshervormingen en schreef hij talloze boeken over onderwijs en opvoeding. Dank zij hem vond een enorme cultuuromslag plaats in het Franse onderwijs. Zijn belangrijkste bijdrage was de oprichting van een nieuwe internationale organisatie: De Congregatie van de Broeders van de Christelijke Scholen. Deze congregatie bestaat nog steeds en is heel groot in bij voorbeeld Groot-Brittannië, Ierland, Verenigde Staten en Azië, wonderlijk genoeg niet in Frankrijk, vanwege het verbod dat er is sinds 1905 op religieuze bemoeienis met het onderwijs in dat land. Maar elders in de wereld zijn er talloze scholen en instituten die de naam van De la Salle dragen. In 2013 telde de congregatie 6.000 broeders en waren er 900.000 leerlingen in 1500 scholen in 84 landen.⁷ De la Salle trok zich niets aan van de kritiek van de adel, die vond dat hij zijn stand verloochende. Hij negeerde de kritiek van de kerk, die verontwaardigd was omdat hij erop uit was leraren met hart voor hun vak en voor kinderen, lid te maken van zijn congregatie, in plaats van theologen en religieuzen. De broeders van de Christelijke scholen zijn geen priesters of monniken. Het zijn leraren in hart en nieren, bereid zich in te zetten voor de armste leerlingen in de meest uitzichtloze situaties.

Ik heb zelf ooit in een huis van de Broeders van de Christelijke Scholen geloged en van hun gastvrijheid

genoten toen ik in 1991 voor archiefonderzoek een maand in de Verenigde Staten moest zijn. Dat huis stond in de arme Spaanse wijk aan het noord puntje van Manhattan. De broeder met wie ik het meeste optrok (Peter Henderson), gaf ook natuurkunde aan Palestijnse studenten aan de Bethlehem Universiteit in Israël. In 1992 heb ik hem in Israël opnieuw ontmoet en gezien hoe 1500 Palestijnse jongeren, moslims en christenen, samen studeerden in Bethlehem. Ze kwamen vooral uit de dorpen van de Westbank en Gaza en hadden te kampen met allerlei moeilijkheden. Hun kans op een baan was heel klein. Maar hun motivatie om te leren enorm. Toen we nog veel later met mensen uit de Regenboogkerk een keer in Italië waren, was het hoofdkwartier van de Broeders van de Christelijke Scholen te Rome ons onderkomen in die stad. Misschien kunnen sommige mensen zich de rondleiding die we toen kregen nog herinneren. Tijdens de kerkdienst in dit klooster hebben we voor het werk van de Broeders van de Christelijke Scholen gecollecteerd.

Mozes werd in Israël gezien als de grote leraar, die de leefregels gaf voor het goede, door God gezegende leven in het beloofde land. In hem wordt het format voor het lerende Israël gevonden waaraan ook de kerk zich spiegelt. In de regelmaat van de eredienst proberen wij op onze manier vorm te geven aan de opdracht van Mozes.⁸ Misschien dat we het daarom

soms ook teleurstellend en moeilijk vinden wanneer de aandacht daarvoor in de samenleving steeds minder wordt en nieuwe generaties niet op deze vormgeving zitten te wachten. Maar laten we nooit vergeten, dat het allemaal was begonnen om het gezegende leven in het land dat God gaf. De vreemdeling doet mee. Telkens weer nieuwe situaties worden serieus genomen. Kinderen staan centraal.

Amen.

Uitzending en zegen

Gaat u vanhier, ga met God. Juist het geloof in deze God doet ons beseffen dat het leven ten diepste een geschenk is. Daardoor ontkrampen wij en zijn wij tot ontplooiing van onze gaven en ontwikkeling van ons leven in staat.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Amen.

Citaat: 'Look upon those whom God has entrusted to you as his own children.'

Meditatie 133.2 - over de heilige Margaret, koningin van Schotland.

Noten

¹Vgl. Marcus 9,34.

²Gnilka, J., *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, II/2, *Das Evangelium nach Markus (Mk 8,27 - 6,20)*, Neukirchen/Vluyn 1989, 79-83.

³Vgl. Matteüs 18,6.

⁴Vgl. 1 Korintiërs 13,11.

⁵Deuteronomium 31,13a.

⁶Achtemeier, P.J., *1 Peter. A Commentary on First Peter*, Minneapolis 1996, 145-146.

⁷Jean-Baptiste de la Salle, gegevens Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Baptiste_de_La_Salle.

⁸Labuschagne, C.J., *De prediking van het Oude Testament, Deuteronomium III*, Nijkerk 1997, 188.

Figuur 1: Jean-Baptiste de la Salle, tekening naar standbeeld te Parijs.